

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Приймальної комісії

Бердянського державного

педагогічного університету

«27» березня 2025 року

ПРОГРАМА
вступного екзамену зі спеціальності

Освітній ступінь:	доктор філософії (PhD)
Основа вступу:	освітній ступінь магістр або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст
Спеціальність:	A1 Освітні науки /Educational sciences
Термін навчання:	4 роки

Бердянськ – 2025

1. Пояснювальна записка

Мета вступного випробування для вступу на здобуття освітньо- наукового ступеня доктор філософії: з'ясувати рівень теоретичних знань і практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти та освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії вказаної спеціальності у межах ліцензованого обсягу.

Форма фахового випробування – екзамен.

Форма вступного випробування – екзамен

Екзамен – це завдання, виконання яких дає можливість виявити рівень сформованості теоретичних знань, практичних умінь та компетенцій.

Час виконання – 60 хвилин (підготовка до відповіді 45 хвилин, відповідь – 15 хвилин).

Формат проведення фахового вступного іспиту.

Фаховий вступний іспит проводиться дистанційно з використанням платформи (програмне забезпечення) для проведення відеоконференцій Zoom.

У встановлений розкладом час початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії рандомно задають 3 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і в режимі відеоконференції відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового вступного іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового вступного іспиту, іспит призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового вступного іспиту.

Приклад екзаменаційного питання

1. Зв'язок педагогіки з іншими науками та її структура.

Перелік дисциплін, що виносяться на фахове вступне випробування:

Теорія та історія педагогіки

Педагогіка вищої школи

Методологія та методи наукового дослідження

Вимоги до відповіді вступника

У відповідях на вступному фаховому випробуванні вступники повинні показати глибину і усвідомленість знань у світі таких вимог:

- розуміння завдань педагогіки на сучасному рівні;
- висока науковість і обізнаність;
- розгляд питань у методологічному, психологічному, психолого-педагогічному аспектах.

Висока професійно-педагогічна культура та професіоналізм майбутніх докторів філософії значною мірою визначаються рівнем освіти як в теоретичному, так і в практичному контексті.

Відповіді вступників мають свідчити про їх обізнаність у найважливіших питаннях педагогіки.

2. Зміст програми

Теорія та історія педагогіки.

1. Виникнення педагогіки як науки. Об'єкт, предмет і функції педагогіки.
2. Зв'язок педагогіки з іншими науками та її структура.
3. Сутність освітнього процесу та його рушійні сили. Закономірності освітнього процесу.
4. Дидактика як галузь педагогіки: цілі та функції процесу навчання.
5. Дидактика як галузь педагогіки: стимулювання процесу навчання.
6. Дидактика як галузь педагогіки: зміст освітнього процесу.
7. Дидактика як галузь педагогіки: класифікація методів навчання та їх вибір.
8. Дидактика як галузь педагогіки: засоби навчання.
9. Дидактика як галузь педагогіки: традиційні технології навчання.
10. Дидактика як галузь педагогіки: урок як основна форма організації освітнього процесу, типи і структура уроків.
11. Дидактика як галузь педагогіки: контроль та діагностика результатів навчання.
12. Процес виховання: специфіка, компоненти, рушійні сили, етапи процесу та його результати.
13. Процес виховання: основні напрями та класифікація методів.
14. Процес виховання: масові, групові та індивідуальні форми роботи.
15. Структура діяльності вчителя в освітньому процесі.
16. Поняття про управління та педагогічний менеджмент.
17. Загальна характеристика епохи середньовіччя. Система середньовічних шкіл.

18. Загальна характеристика Західноєвропейської педагогіки Нового часу та першої половини XIX століття.

19. Загальна характеристика світової педагогіки кінця XIX – XX століття.

20. Українська етнопедагогіка. Традиції та обряди як основа української етнопедагогіки.

21. Особливості розвитку освіти України в період Української революції (1917-1919 рр.)

22. Здобутки та проблеми української освіти періоду незалежності України.

Педагогіка вищої школи

1. Стан і тенденції розвитку педагогіки вищої школи.

2. Історія розвитку вищої школи: витоки й основні віхи становлення освіти й вищої школи в Україні.

3. Історія розвитку вищої школи: Києво-Могилянська академія – визначний освітньо-культурний центр України.

4. Сучасна вища школа в освітній системі України: структура системи освіти, принципи діяльності закладів освіти.

5. Характеристика основних філософських концепцій освіти: екзистенціалізм, неопрагматизм, неотомізм, неопозитивізм, біхевіоризм, герменевтика, синергетика.

6. Гуманістична спрямованість освітнього процесу у вищій школі: принцип гуманізму, шляхи і засоби гуманізації особистості.

7. Психологічні особливості, типологія студентів і формування студентського колективу.

8. Дидактика вищої школи: рушійні сили та структура освітнього процесу процесу, типи навчання та їх характеристика.

9. Дидактика вищої школи: закони, закономірності і принципи навчання.

10. Дидактика вищої школи: зміст, планування та організація освітнього процесу.

11. Дидактика вищої школи: форми, види, методи і засоби навчання.

12. Дидактика вищої школи: психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції.

13. Дидактика вищої школи: технологія і техніка організації та проведення семінарів, практичних, лабораторних занять.

14. Дидактика вищої школи: психолого-педагогічні засади організації самостійної роботи студентів.

15. Дидактика вищої школи: сутність і принципи організації дистанційного навчання.

16. Дидактика вищої школи: система організації науково-дослідної роботи студентів.

17. Дидактика вищої школи: система аналізу й оцінювання освітніх досягнень студентів.

18. Виховна функція вищої школи: структура, мотиви та принципи виховного процесу.

19. Виховна функція вищої школи: зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі студентами.

20. Управління у вищій школі: структурно-функціональна модель закладу вищої освіти.

21. Управління у вищій школі: принципи управління закладами вищої освіти.

22. Управління у вищій школі: система управління закладом вищої освіти.

Методологія та методи наукового дослідження

1. Педагогічне дослідження як процес і результат наукової діяльності.
2. Класифікація педагогічних досліджень за їх характером і змістом.
3. Науковий апарат педагогічного дослідження.
4. Теоретичні методи педагогічного дослідження: аналіз і синтез.
5. Теоретичні методи педагогічного дослідження: індукція та дедукція.
6. Теоретичні методи педагогічного дослідження: аналогія, абстрагування.
7. Теоретичні методи педагогічного дослідження: конкретизація, моделювання.
8. Теоретичні методи педагогічного дослідження: ідеалізація, формалізація.
9. Теоретичні методи педагогічного дослідження: узагальнення, порівняння.
10. Теоретичні методи педагогічного дослідження: мислений експеримент.
11. Методи емпіричного рівня: педагогічне спостереження.
12. Методи емпіричного рівня: педагогічний експеримент.
13. Методи емпіричного рівня: рейтинг.
14. Методи емпіричного рівня: тестування.
15. Методи емпіричного рівня: вивчення, аналіз та узагальнення педагогічного досвіду.
16. Соціологічні методи педагогічного дослідження: анкетування.
17. Соціологічні методи педагогічного дослідження: дослідна бесіда, інтерв'ю.
18. Соціологічні методи педагогічного дослідження: соціометрія.
19. Соціологічні методи педагогічного дослідження: експертна оцінка.
20. Методи математичної обробки результатів педагогічного дослідження: вимірні шкали, зведення дослідницьких даних.
21. Методи математичної обробки результатів педагогічного дослідження: міра зв'язку між змінними, багатомірні методи аналізу.
22. Методи математичної обробки результатів педагогічного дослідження: визначення вірогідності одержуваних результатів.

3. Критерії оцінювання

Форма вступного випробування – екзамен

Екзаменаційний білет складається з трьох питань відкритого типу.

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту з освітніх наук здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня оцінка за результатами усіх питань. При виникненні дискусій, спорів щодо оцінки вирішальне слово має голова екзаменаційної комісії.

Рівень	Бали	Загальні критерії оцінки
Низький	0 – 49 бали	Відповідь здобувача, що свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань з теорії і методики професійної освіти. Вступник допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів.

Середній	50–64 бали	Означає, що здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, знає основні літературні джерела, частково обізнаний з додатковою літературою.
Достатній	65 – 89 бали	Передбачає, що здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного екзаменаційного запитання, але відповіді на питання не є повними та вичерпними, мають місце окремі неточності та огріхи.
Високий	90 – 100 балів	Заслуговує відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного екзаменаційного запитання, у тому числі ґрунтовні знання першоджерел та додаткової літератури. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у проблематиці, системне бачення шляхів розв’язання актуальних проблем Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 100-бальною шкалою (від 0 до 100) формується за формулою:

$$KO = (O1 + O2 + On) / n,$$

де **O1, O2, On** – бали за відповідь на одне питання; **n** – кількість питань.

4. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Григорук П.М. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник К. : Кондор, 2017. 206 с
2. Данильян О.Г. Організація та методологія наукових досліджень : навчальний посібник Харків : Право, 2017. 448 с.
3. Енциклопедія освіти / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
4. Зайченко І. Педагогіка і методика навчання у вищій школі. Київ : Ліра-К, 2020. 512 с.
5. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – Х.: «Стильна типографія», 2019. 267 с.
6. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с.
7. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність : інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2021. 450 с.
8. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
9. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.
10. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії

очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с. URL: https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf

Допоміжна

1. Вовк М. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні. Естетика і етика педагогічної дії. 2020. № 22. С. 150–165. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2020.22.222016>

2. Дмитрієв І. А., Дмитрієва О. І. Переваги та недоліки дистанційної освіти. *Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір* : матеріали II міжнар. наук.-метод. конф. (м. Харків, 23.03.2023). Харків : Панов А. М., 2023. С. 7–10.

3. Козубовська І. В., Повідайчик О. С. Короткий тлумачний словник психолого-педагогічних термінів. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2021. 41 с.

4. Кравченко С. Забезпечення якості освіти в США та Україні: тенденція розвитку. Український педагогічний журнал. 2020. № 4. С. 17–23. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-4-17-24>

5. Луговий В. І. Поточний стан вищої освіти в Україні. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(2). С. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-2>

6. Набока С. Особливості розвитку освіти в новітній час. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. 2020. № 22. С. 62–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2020.22.10>

7. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. 4-те вид., випр. і допов. Київ : Каравела, 2020. 418 с.

8. Словник термінів і понять сучасної освіти / за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.

Інформаційні ресурси

1. Про вищу освіту : Закон України від 28.05.2023 № 155645-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 01.08.2023).

2. Про освіту : Закон України від 02.07.2023 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 01.08.2023).

3. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : Розпорядження КМ України від 23.02.2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.08.2023).